

ผลลัพธ์การจัดการเรียนภาคปฏิบัติออนไลน์ในนักศึกษาพยาบาลช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
เชื้อไวรัสโคโรนา 2019: กรณีศึกษารายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพยอดสาขามดุงครรภ์
Outcome of Online learning practice management in nursing students during the
epidemic situation of coronavirus 2019: Case study of the comprehensive nursing
practicum midwifery.

สุกฤตา ตะการีย์¹ (พย.ม.), พิชามภรณ์ จันทนกุล² (ค.ด.),

Sukrita Takaree (M.N.S.), Pichaporn Janthanakul (Ph.d),

รัตนภรณ์ นิवासานนท์¹ (วท.ม.), กาญจนา งามจันทราทิพย์¹ (พย.ม.),

Rattanaporn Niwasanon (M.Sc), Kanjana Ngamjuntratip (M.N.S.),

ศิริพร สามสี¹ (ศศ.ม.)

Siriporn Samsee (M.A.)

Received: August 1, 2022

Revised: November 21, 2022

Accepts: December 13, 2022

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม มีการปรับ
การเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพยอด สาขามดุงครรภ์ (Comprehensive
Nursing practicum midwifery) ได้นำโปรแกรม Microsoft Teams และหลักแนวคิด PDCA คู่กับทฤษฎีการเรียนรู้
ของบลูม (Bloom's Taxonomy) มาออกแบบใช้จัดการเรียนการสอนออนไลน์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลลัพธ์การจัดการเรียนภาคปฏิบัติออนไลน์ ในนักศึกษาพยาบาลช่วงสถานการณ์การแพร่
ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019: กรณีศึกษารายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพยอดสาขามดุงครรภ์ กลุ่มตัวอย่างเป็น
นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 16 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) นักศึกษาสมัครใจลงชื่อเข้า
ฝึกปฏิบัติการพยาบาลรพยอดสาขามดุงครรภ์ ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2564-มกราคม พ.ศ.2565 เครื่องมือที่ใช้ใน
งานวิจัย 1) การสัมภาษณ์กลุ่มนักศึกษา 2) แบบสอบถามการจัดการเรียนภาคปฏิบัติออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่มนักศึกษา และอาจารย์นิเทศเชิงลึกและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจาก
แบบสอบถามการจัดการเรียนภาคปฏิบัติออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่

¹อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

Corresponding author: sukritatakaree@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า การเรียนด้วยตนเองและการได้รับความรู้ขณะเรียนออนไลน์มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100 เนื้อหาที่ได้รับและความคาดหวังในการเรียนออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 95 การใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 96 ปัญหาและอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 87 ในการเรียนออนไลน์ภาคปฏิบัติ นั้นนักศึกษาจะได้รับความรู้ ได้ฝึกการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้น เห็นบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 95 แต่นักศึกษาจะขาดประสบการณ์การปฏิบัติจริง เมื่อให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยอาจขาดความมั่นใจ มีอาการกลัวไม่กล้าทำหัตถการเพราะขาดทักษะในการฝึกปฏิบัติ ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนถึงจุดอ่อนของการเรียนออนไลน์ คือ การจัดการเรียนการสอนที่นักศึกษาไม่เห็นบรรยากาศในสถานที่จริง และขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วย และจุดแข็งของการเรียนออนไลน์ คือ นักศึกษาสามารถเตรียมความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติได้

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรูปแบบออนไลน์, ภาคปฏิบัติการพยาบาล, การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ABSTRACT

The epidemic situation of coronavirus 2019, Faculty of Nursing Siam University. Teaching has been adjusted to an online format. In the Comprehensive nursing, practicum midwifery has applied the Microsoft Teams program and PDCA concept together with Bloom's Taxonomy theory to design for online teaching and learning. The objective is to study the results of online practical learning management. This is mixed research. To study research outcome of online learning practice management in nursing students during the epidemic situation of coronavirus 2019: a case study of the comprehensive nursing practicum midwifery. The sample consisted of 16 students choosing a specific sample (Purposive sampling) as students voluntarily signing up for collective comprehensive nursing practicum midwifery. During December 2021–January 2022. Research tools 1) Group discussion. 2) Student group interview. 3) The online practice management questionnaire. Qualitative data were analyzed by content analysis of group discussions, and student group interviews. And in-depth lecturers and additional comments from the online practice management questionnaire. The quantitative data were analyzed from the mean, percentage, and frequency. The results showed that Self-study and acquiring knowledge while studying online are self-study 100 percent. Content received and expectations for online learning accounted for 95 percent. Applying digital technology skills accounted for 96 percent. The problems and obstacles or limitations in teaching accounted for 87 percent. Online learning students will gain knowledge increase analytical thinking and see more operational roles, but students will lack practical experience. When giving nursing care patients may be afraid to perform the procedure because of a lack of practical skills.

The results of this study reflect the weakness of online learning, namely, teaching and learning management that students do not see the atmosphere in the real place and lack of interaction with patients. The strength of online learning is that students can prepare to link knowledge to practice.

KEYWORDS: Online learning management, Online nursing practice. The pandemic situation of the Coronavirus 2019

ความเป็นมาและความสำคัญ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วจนน่ากังวลไปทั่วโลก การติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ทำให้เกิดอาการทางระบบทางเดินหายใจอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเสียชีวิตได้ ในประเทศไทยพบว่ามี การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) หรือโรคโควิด-19 ไปยังผู้สัมผัสใกล้ชิดโดยเฉพาะบุคคลในครอบครัว สถานศึกษา และแพร่กระจายออกไปสู่จังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ รัฐบาลจึงมีการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2563 และออกประกาศที่สำคัญเพื่อป้องกัน ควบคุมโรค เพื่อลดจำนวนผู้ติดเชื้อจากการแพร่ระบาดระลอกใหม่ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้ ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตราย ลำดับที่ 14 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓, 2563) เพื่อควบคุมและป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 มีทั้งการควบคุมการเคลื่อนย้ายของประชาชนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ให้ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคอย่างเคร่งครัด

จากสถานการณ์การระบาดในครั้งนี้นี้ส่งผลทำให้สถานศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ ต้องทำงานที่บ้าน (Work from Home) และโรงพยาบาลที่เป็นเครือข่ายการฝึกปฏิบัติไม่สามารถรับนักศึกษาพยาบาลเข้าฝึกปฏิบัติได้ เนื่องจากสถานที่ไม่เอื้ออำนวย มีจำนวนผู้ป่วยโควิด-19 เป็นจำนวนมาก จากงานวิจัยของ วิทัศน์ ผักเจริญผล และคณะ (2563) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นจากครูจำนวน 700 คน ถึงความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดของไวรัส Covid-19 พบว่าครูบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และประเมินว่ามีนักเรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ รัฐบาลควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์รวมถึงจัดหาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์สื่อสารสำหรับนักเรียนทุกคน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยามมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรวบรวม (Comprehensive Nursing Practicum) เป็นการฝึกปฏิบัติรูปแบบออนไลน์แทนการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยตามโรงพยาบาล เพื่อลดอัตราเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์มีการศึกษาของ

มาลีวัล เลิศสาครศิริ และ รัตนา พึ่งเสมา (2564) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาพยาบาลต่อการเรียนแบบออนไลน์ช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 พบว่านักศึกษาในแต่ละชั้นปีจะมีพฤติกรรมการเรียนที่ไม่เหมือนกัน ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียนและมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี โดยมีการกำหนดนโยบายจัดเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์และเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่ นักศึกษา ซึ่งในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ให้เป็นรูปแบบออนไลน์ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology and Innovation) เข้ามาช่วยจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล (Digital Ages) โดยการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยการนำเสนอเนื้อหา และบทเรียนในรูปแบบของสื่อมัลติมีเดีย แอปพลิเคชันที่นิยมใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ นับเป็นความท้าทายสำหรับอาจารย์ผู้สอน เนื่องจากรูปแบบสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ข้อจำกัดในการเข้าถึงตัวผู้ป่วยและอุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมไปถึงทักษะการฝึกปฏิบัติที่นักศึกษาควรได้รับการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลที่ ถูกปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบออนไลน์ อาจารย์ผู้สอนเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บรรยายในชั้นเรียนมา เป็นผู้ชี้แนะแนวทางวิธีการในการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้เรียนต้องริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active learning) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning) ซึ่งเป็นวิธีการที่จะสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนจะต้องมีความไม่ผู้รู้สามารถคิดวิเคราะห์ วิจัย ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ในสาขาวิชาและมีมาตรฐานจริยธรรมของวิชาชีพเพื่อเป็น นักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลลัพธ์การจัดการเรียนภาคปฏิบัติออนไลน์ในนักศึกษาพยาบาลช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019: กรณีศึกษารายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพชยอดสาขามดงครุฑ

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่มนักศึกษา และข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากแบบสอบถามการจัดการเรียนภาคปฏิบัติออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และความถี่

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร

นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยสยาม ลงชื่อฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพชยอด

กลุ่มตัวอย่าง

เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักศึกษาที่สมัครใจลงชื่อเข้าฝึกปฏิบัติการพยาบาลรพชยอดสาขามดงครุฑ จำนวน 16 คน ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2564-มกราคม พ.ศ.2565

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในประเด็นการเรียนการสอนออนไลน์ การเตรียมตัวก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนออนไลน์

2. การสัมภาษณ์กลุ่มนักศึกษา (Student group interview) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนออนไลน์เกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนออนไลน์

3. แบบสอบถามการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติออนไลน์เป็นคำถามปลายเปิดให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นและสะท้อนคิด มีทั้งหมด 4 ข้อ ประกอบด้วย 1. การเรียนด้วยตนเองและการได้รับความรู้ขณะเรียนออนไลน์ 2. เนื้อหาที่ได้รับและความคาดหวังในการเรียนออนไลน์ 3. การใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4. ปัญหาและอุปสรรค หรือข้อจำกัดในการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์พัฒนาจากแอปพลิเคชัน (Application) การประชุมออนไลน์ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ปรับเปลี่ยนให้เป็นห้องเรียนรู้โดยการเรียนการสอนจะใช้โปรแกรม Microsoft Teams เป็นหลักในการฝึกปฏิบัติออนไลน์ และได้นำหลักแนวคิด PDCA (Plan Do Check Act) ซึ่งถูกคิดค้นโดย Dr. Edwards W. Deming (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทยญี่ปุ่น, 2552) ควบคู่กับทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) (Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R., 1956) ที่นำเข้ามาใช้ในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการวางแผน

งานให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบแบบแผน และนำแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ (Condition of learning: Robert Gagne) ในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยเริ่มจาก 1. การวางโครงสร้างตามหลักกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 4 (มคอ. 4) 2. การเตรียมสถานการณ์ คำพูด เอกสารเนื้อหา และอุปกรณ์ 3. ถ่ายทอดเหตุการณ์ สถานการณ์จำลอง 4. การวัดและประเมินผล

คุณภาพของเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้นำเครื่องมือจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยพัฒนาจาก มคอ.4 การประชุมที่มคณาจารย์ และทบพวทววรรณกรรม และผ่านการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาโดยอาจารย์พยาบาล 3 ท่าน มีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและนำมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective congruence: IOC) ได้ 0.87

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตการทำวิจัยจากท่านคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม โดยได้ชี้แจงขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้เข้าร่วมวิจัย และอธิบายให้เข้าใจถึงการปฏิเสธหรือถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลาในขณะที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียน หรือคะแนนในชั้นเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรมวิจัยในมนุษย์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการนำรูปแบบการดำเนินการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพยอดสาขามดุงครรภ์แบบออนไลน์ให้เป็นห้องเรียนรู้โดยการเรียนการสอนจะใช้โปรแกรม Microsoft Teams เป็นหลักในการฝึกปฏิบัติออนไลน์ และได้นำหลักแนวคิด PDCA ควบคู่กับทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom' Taxonomy) ที่นำมาใช้ในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการวางแผนงานให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบแบบแผน

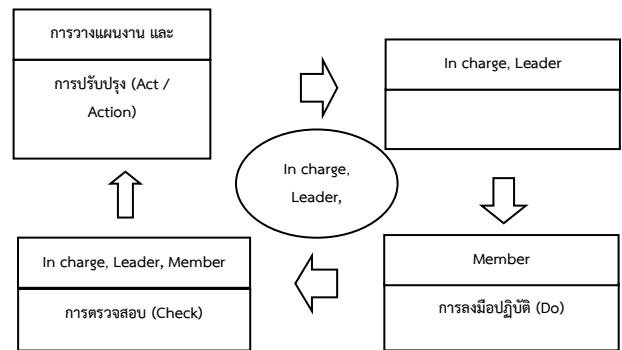
การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การดำเนินการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพยอดสาขามดุงครรภ์แบบออนไลน์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) วิเคราะห์เนื้อหาการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่มนักศึกษา และข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากแบบสอบถามการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และความถี่

รูปแบบการดำเนินการ

ทางคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม นำแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยพัฒนาจาก Application การประชุมออนไลน์ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ปรับเปลี่ยนให้เป็นห้องเรียนรู้ โดยการเรียนการสอนครั้งนี้จะใช้โปรแกรม Microsoft Teams เป็นหลักในการฝึกปฏิบัติออนไลน์ และได้นำหลักแนวคิด PDCA มาเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการวางแผนงาน

ให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบแบบแผนดังรูปที่ 1 ควบคู่กับทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom' Taxonomy) ที่นำเข้ามาใช้ในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือด้านความรู้ (Cognitive domain) ด้านเจตคติ หรือความรู้สึกรู้สึก (Affective domain) และด้านทักษะ (Psychomotor domain) จะช่วยให้การออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รูปที่ 1: รูปแบบการดำเนินการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพยอด สาขามดุง-ครรภ์ ในรูปแบบออนไลน์ (Model of teaching and learning in the comprehensive nursing practicum midwifery of online nursing practice classes)

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพยอดสาขามดุงครรภ์ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางโครงสร้างตามหลัก มคอ. 4 ในขั้นตอนนี้สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลจะต้องมีความรู้ทางทฤษฎีทางวิชาชีพและกระบวนการพยาบาล รวมถึงการบริหาร

ทางการพยาบาลที่นำมาใช้ในการให้บริการพยาบาลทั้งในหน้าที่ หัวหน้าเวร หัวหน้าทีม และสมาชิกทีมได้ ซึ่งจะนำไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติดังนี้

1. ประยุกต์หลักความรู้ทางทฤษฎีทางวิชาชีพและกระบวนการพยาบาล รวมทั้งการบริหารทางการพยาบาลมาใช้ในการให้บริการพยาบาลทั้งในหน้าที่ หัวหน้าเวร หัวหน้าทีม และสมาชิกทีมได้
2. ปฏิบัติงานในบทบาทต่าง ๆ ร่วมกับทีมสุขภาพได้
3. ปฏิบัติงานตามขอบเขตความรับผิดชอบพยาบาลวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมสถานการณ์ คำพูด เอกสารเนื้อหา และอุปกรณ์ การเรียนการสอนต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งอาจารย์และนักศึกษา ในการเรียนการสอนที่ต้องปรับสถานการณ์ให้เสมือนการลงฝึกปฏิบัติจริงในห้องคลอดของโรงพยาบาล โดยมีการเรียงลำดับเหตุการณ์ การจำลองสถานการณ์เสมือนจริง การมอบหมายตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนที่จะต้องมีการเตรียมอุปกรณ์ ผลเลือด เป็นต้น ต้องมีการจำลองให้เห็นภาพสถานการณ์จริงให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 ถ่ายทอดเหตุการณ์ สถานการณ์จำลอง เมื่อนักศึกษามีความพร้อมในการจัดเตรียมสถานการณ์ เอกสารเนื้อหา และอุปกรณ์ ก็จะทำให้ นักศึกษาได้แสดงบทบาทสมมุติโดยเข้าใช้โปรแกรม Microsoft Teams ซึ่งเป็นการแสดงสถานการณ์จำลองกรณีศึกษา (Case study) เป็นมารดาตั้งครรภ์ที่มีภาวะแทรกซ้อน 2 โรค ขึ้นไป เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีการประยุกต์หลักความรู้ทฤษฎีทางวิชาชีพ และเกิดกระบวนการพยาบาล รวมทั้งการบริหารทางการพยาบาลมาใช้ในการให้บริการพยาบาล ทั้งในหน้าที่

หัวหน้าเวร หัวหน้าทีม และสมาชิกทีม โดยนำหลักแนวคิด PDCA มาประยุกต์เป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการวางแผนงานให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบแบบแผน

การฝึกปฏิบัติการพยาบาลรвыอดสาขาผดุงครรภ์ออนไลน์

ในการเรียนการสอนออนไลน์จำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่ ต้องมีการทำความเข้าใจถึงรายละเอียดการเรียนการสอน ในแต่ละครั้งที่เข้าเรียน โดยผู้สอนจะต้องกำหนดกรอบ เวลาการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

1. วางแผนงานและกำหนดวิธีการ (Planning and process)

1.1 อาจารย์ผู้สอนมีการประชุมทีมเพื่อชี้แจงให้ทราบวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดูแลนักศึกษาขณะฝึกปฏิบัติรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และอาจารย์ผู้สอนมีการชี้แจงรายละเอียดให้นักศึกษาได้รับทราบกระบวนการขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติรูปแบบออนไลน์ตาม มคอ. 4 ของรายวิชา ดังนี้

1.1.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอน (Pre-brief) ชี้แจงผู้เรียนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่ต้องการ บทบาทของผู้เรียน/ผู้สอน และเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ

1.1.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษาและ กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้งให้ชัดเจน (Scenario) ดำเนินการตามสถานการณ์เสมือนจริงที่กำหนด

1.1.3 กำหนดสื่อการเรียนการสอนในแต่ละกิจกรรมในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลรвыอดสาขาผดุงครรภ์

1.2 กำหนดระยะเวลาของแต่ละกิจกรรม การฝึกปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดสาขาคงครุภว่าใช้เวลาเท่าไร ในแต่ละกิจกรรมจะต้อง แบ่งเวลาให้เหมาะสมและเป็นไปได้ในการเรียนการสอน

1.3 กำหนดกิจกรรมการฝึกปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดสาขาคงครุภออนไลน์ โดยใช้หลักแนวคิด PDCA

2. การลงมือปฏิบัติ (Do)

2.1 กำหนดโจทย์สถานการณ์ ผู้เรียนสามารถ

2.1.1 อธิบายลักษณะตัวอย่างผู้ป่วยให้นักศึกษา ประเมินสภาพของผู้ป่วยโดยการซักประวัติ ตรวจร่างกาย และนำมาใช้ในการวางแผนการพยาบาลแบบออนไลน์

2.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม

2.1.3 รายงานผลการพยาบาล รายงานอาการเปลี่ยนแปลงหรืออาการผิดปกติของผู้ป่วย

2.1.4 บันทึกผลการพยาบาลได้อย่างครบถ้วน

2.1.5 ตัดสินใจให้การพยาบาลที่ถูกต้อง

2.1.6 บูรณาการองค์ความรู้มาใช้เพื่อการตัดสินใจในการให้การพยาบาลได้อย่างเหมาะสม

2.1.7 ตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารกับทีมเพื่อนและการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

2.2 กำหนดบทบาทสมมติ นักศึกษาแสดงบทบาทของ In charge, Leader และ Member ในทีม

บทบาทหัวหน้าเวร (In charge)

แสดงให้เห็นถึงการตรวจสอบ (Round) ความเรียบร้อยทั่ว ๆ ไปของผู้ป่วย ผู้ป่วยที่มีอาการหนัก หรือส่งผ่าตัด ตรวจพิเศษ ดูการเขียนบันทึกรายงานของเวรที่ผ่านมาก่อนการรับเวร

- รับเวร ตรวจสอบเยี่ยมผู้ป่วยร่วมกับผู้ส่งเวร

- มอบหมายงานให้สมาชิกในทีม ร่วมประชุมปรึกษาหารือก่อนปฏิบัติงาน

- รับแผนการรักษาของแพทย์ พร้อมทั้งการเบิกยาสำหรับผู้รับบริการ

- นิเทศและติดตามประเมินผลดูความเรียบร้อยทั่วไป และผลการพยาบาลที่ผ่านมา ซักถามปัญหาและข้อเสนอแนะ

- ให้การพยาบาลผู้รับบริการหรือให้คำแนะนำผู้รับบริการที่มีอาการหนักหรือมีปัญหาซับซ้อน

- ประชุมปรึกษาหารือหลังการปฏิบัติงานร่วมกับทีมการพยาบาล

- ส่งเวรให้เวรต่อไปพร้อมกับผู้มารับเวร

- ตรวจสอบดูความเรียบร้อยทั่ว ๆ ไปก่อนส่งเวร

บทบาทหัวหน้าทีม (Leader)

- ตรวจสอบดูความเรียบร้อยในบันทึกรายงานต่าง ๆ ของผู้ป่วยในทีมที่รับผิดชอบ

- รับเวร ตรวจสอบเยี่ยมผู้ป่วยร่วมกับผู้ส่งเวร

- รับฟังมอบหมายงานจากหัวหน้าเวร

- นำทีมประชุมปรึกษาหารือก่อนปฏิบัติงาน มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่ทุกคนในทีมทราบรายละเอียดการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ถูกต้อง

- มอบหมายงานแก่สมาชิกที่รับผิดชอบผู้รับบริการที่มีแผนการรักษาใหม่

- วิเคราะห์และตัดสินใจให้การพยาบาลผู้รับบริการที่มีอาการหนักและปัญหาซับซ้อนภายในทีม

- ดูแลให้ผู้รับบริการในทีมได้รับแผนการรักษาพยาบาลอย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง

- นิเทศและติดตามประเมินผลงานที่มอบหมายให้สมาชิกทีมทุกคนรับผิดชอบรวมทั้งการให้คำแนะนำ

เพิ่มเติม ตรวจสอบความเรียบร้อยภายในทีม ดูการปฏิบัติงานของสมาชิกทีม

- ให้การพยาบาลผู้รับบริการหรือให้คำแนะนำผู้รับบริการที่มีอาการหนักหรือมีปัญหาซับซ้อน
- ตรวจสอบรายงานผู้ใช้บริการทั้งหมดในทีม ตรวจสอบแผนการพยาบาลในแฟ้มผู้ป่วย
- นำทีมประชุมปรึกษาหารือหลังปฏิบัติงาน
- ส่งเวรให้หัวหน้าเวร
- ร่วมส่งเวรให้เวรต่อไป
- ตรวจสอบความเรียบร้อยทั่ว ๆ ไปก่อนส่งเวร

บทบาทของสมาชิกทีม (Member)

- ตรวจสอบคุณภาพผู้รับบริการ บันทึกรายงาน และสิ่งแวดล้อมของผู้รับบริการ
- ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น ตรวจสอบอุปกรณ์ประจำรถฉุกเฉิน
- รับเวร ตรวจสอบเยี่ยมผู้รับบริการร่วมกับผู้ส่งเวร
- ฟังมอบหมายงานจากหัวหน้าทีมหรือหัวหน้าเวร
- ร่วมประชุมปรึกษาหารือก่อนปฏิบัติงานกับหัวหน้าทีม นำแผนการพยาบาล และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมาปฏิบัติ
- รับผิดชอบในการให้การพยาบาล และแผนการรักษาของผู้ป่วยที่รับผิดชอบ
- เขียนรายงานอาการของผู้รับบริการและลงบันทึกต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการพยาบาล
- ดูแลให้ผู้รับบริการได้รับแผนการรักษาพยาบาลอย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง
- ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกในทีม
- เขียนบันทึกรายงานต่าง ๆ และวางแผนการพยาบาล
- ร่วมปรึกษาหารือหลังปฏิบัติงานกับหัวหน้าทีม

- ตรวจสอบความเรียบร้อยทั่ว ๆ ไป ก่อนลงเวร

2.3 บุคลากรความรู้มาใช้ในบทบาท In charge, Leader และ Member

2.4 สามารถรายงานผลของผู้ป่วยแก่หัวหน้าเวรแพทย์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้อง

3. ขั้นตอนการประเมิน การตรวจสอบ (Check) และ

4. การปรับปรุง (Act /Action) ควบคู่กัน

การสรุปผลการเรียนรู้ (Debrief) เป็นการสรุปการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การพรรณนา (Descriptive phase) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอธิบายความคิด ความรู้สึกและสิ่งที่ยังไม่เข้าใจในสถานการณ์

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ (Analysis phase) เป็นการวิเคราะห์เหตุผลการกระทำหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์

ระยะที่ 3 การประยุกต์ใช้ความรู้ทางการพยาบาล (Application phase) เน้นการช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์แนวทางพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก

1. นักศึกษาได้แสดงบทบาทสมมติในการอยู่ประจำตำแหน่งของ In charge, Leader และ Member สลับเปลี่ยนหมุนเวียนจนครบทุกคน

2. วิเคราะห์และสะท้อนแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ In charge, Leader และ Member

3. บุคลากรองค์ความรู้มาใช้ในการวางแผนการปฏิบัติการพยาบาลในทุกหน้าที่

- นำเสนอการวิเคราะห์กรณีศึกษา นำเสนอแผนงาน/โครงการ การออกแบบนวัตกรรม

- การวิเคราะห์ผลคะแนนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลด้วยแบบฟอร์มที่กำหนด ทักษะทางการพยาบาล ร้อยละ

40 (In charge, Leader และ Member) สมรรถนะทางการพยาบาล ร้อยละ 30 (Competency + Pre post-Conference) Nursing care plan ร้อยละ 10 (รายบุคคล) Case study ร้อยละ 10 (กลุ่ม) Case conference ร้อยละ 10 (กลุ่ม)

- แบบประเมินผลการเลือกใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอ Case study และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการพยาบาล การนำเสนอด้วยสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

- ประเมินตนเอง และเพื่อนประเมินเพื่อน

- ประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมในการอภิปราย และคุณภาพการอภิปราย

- ประเมินรายงานการศึกษาระณีศึกษาและการนำเสนอ

- ประเมินตามแบบฟอร์มการปฏิบัติการพยาบาลด้านพุทธรพิสัย อาจารย์ผู้สอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาในขณะที่ฝึกปฏิบัติงานแบบออนไลน์ การทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายตามเงื่อนไขรายวิชา ได้แก่

- การประชุมปรึกษาก่อน และหลังการปฏิบัติงานในรูปแบบออนไลน์

- การนำเสนอประเด็นจริยธรรมในการปฏิบัติงานโดยยกตัวอย่างจากสถานการณ์ที่พบในแหล่งฝึก

- ผู้สอนแสดงตนเป็นต้นแบบ (Role model) ในการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้ทักษะต่าง ๆ ทางกรพยาบาล มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้อย่างครอบคลุมทั้งคุณธรรม และจริยธรรมในการปฏิบัติงานและการดำรงตน

- เทคนิคในการเรียนการสอนต่าง ๆ (Clinical teaching)

การใช้สื่อในการเรียนการสอนออนไลน์

ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ตามทฤษฎีของกาเย่ (Gagne's Instructional model) ซึ่งโรเบิร์ตกาเย่ (Robert Gagne) เป็นนักปรัชญาและจิตวิทยาการศึกษาชาวอเมริกาที่ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการสอน คือ ทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) โดยทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่จัดอยู่ในกลุ่มผสมผสาน (Gagne's eclecticism) ซึ่งเชื่อว่าความรู้มีหลากหลายประเภท บางประเภทสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องใช้ความคิดที่มากนัก ดังนั้นการเลือกใช้สื่อจึงมีความสำคัญ ผู้สอนสามารถใช้สื่อได้หลากหลาย ดังเช่นที่อาจารย์ผู้สอนได้มีการนำมาใช้ดังนี้

1. สื่อเอกสาร สื่อที่เป็นตัวอักษรมีเนื้อหาหลัก ๆ หรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องบทเรียนที่ทำการเรียนการสอนออนไลน์ สื่อประเภทนี้มีไว้สำหรับให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตัวเองไปก่อนเบื้องต้น

2. สื่อรูปภาพ รูปภาพเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน หรือภาพไดอะแกรมของเนื้อหาบางส่วนที่ต้องการให้เห็นความเชื่อมโยงของตัวอักษร รวมถึงรูปภาพที่ต้องการนำมาประกอบเพื่อความเข้าใจในเนื้อหา โดยอาจจะวาดขึ้นมาเอง หรือนำรูปภาพมาจากแหล่งข้อมูลอื่นก็ได้

3. Link URL (Universal Resource Locator) ข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเนื้อหาที่ได้เรียนรู้

4. สื่อวิดีโอ การใช้สื่อวิดีโอจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ โดยการดูจากภาพ ฟังจากเสียง ทำให้ยิ่งเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ในการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนแบบออนไลน์ มีการประเมินคะแนนจาก

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่สำคัญสำหรับการปฏิบัติการพยาบาลในหน้าที่ของ หัวหน้าเวร หัวหน้าทีม และสมาชิกของทีมพยาบาลได้ (Data gathering)

2. มีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนงานการปฏิบัติการพยาบาล (Organizing) เช่น

- การกำหนดขอบเขตหน้าที่การปฏิบัติงาน
- การกำหนดลักษณะงาน
- การประเมินผล

3. มีความสามารถประเมินและบริหารบุคคล (Staffing)

- การจำแนกผู้มารับบริการ (Patient classification)

- การมอบหมายงาน (Assignment)

4. ความสามารถในการอำนวยการ (Leading) เช่น

- การตัดสินใจ (Decision making)
- การสั่งการ (Commanding)
- การนิเทศการควบคุมงาน (Controlling)

และมีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลงาน (Evaluating)

5. ให้ความร่วมมือและประสานงานได้ (Coordinating)

6. มีความสามารถในการบันทึกรายงาน (Record reporting)

7. มีความรู้ความเข้าใจหรือสามารถจัดการประชาสัมพันธ์หรือการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยได้ (Public relation, Patient's education)

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรວຍອດສາខາຜູ້ຮຽນ

หลังจากการฝึกปฏิบัติการพยาบาลรວຍອດ สาขา ผดุงครรภ์ออนไลน์เสร็จสิ้น คณะอาจารย์ผู้สอนได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรูปแบบออนไลน์ดังต่อไปนี้

1. การเรียนด้วยตนเองและการได้รับความรู้ขณะเรียนออนไลน์ นักศึกษาได้สะท้อนความคิดเห็นดังข้อความที่ระบุว่า

“...การเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรວຍອດສາខາຜູ້ຮຽນรูปแบบออนไลน์ทำให้ต้องติดตามงานที่มอบหมายและต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง...”

“...การเรียนทางออนไลน์ทำให้เข้าใจทฤษฎีมากขึ้นจากเดิม ได้รับความรู้ในทุกโรค ผลกระทบของมารดาและทารกจากโรค ได้ทบทวนความรู้ตามสถานการณ์ อาจารย์ผู้สอนได้มีการอธิบาย นักศึกษาก็จะได้รับความรู้พร้อมกันทุกคน หากเป็นการอธิบายความรู้ขณะฝึกปฏิบัติ นักศึกษาอาจจะไม่ได้อยู่พร้อมกันทุกคนค่ะ จึงอาจจะไม่ได้รับความรู้ในส่วนนั้นค่ะ และการได้ฟังซ้ำ ๆ ทำให้จำได้มากขึ้นและนำไปใช้ในการสอบสภาได้...”

“...สำหรับการเรียนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรວຍອດສາខາຜູ້ຮຽນนี้ ได้รับความรู้และมีความเข้าใจในเรื่องของการพยาบาลผดุงครรภ์และการพยาบาลมารดาทารกเพิ่มขึ้น เหมือนเป็นการทบทวนเนื้อหาอีกครั้งหลังจากที่ได้เรียนในภาคทฤษฎีในห้องเรียน ทำให้เวลาที่กลับมาศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

มีความเข้าใจได้ง่าย และได้ลองฝึกเป็น In charge ถึงแม้จะไม่ได้ปฏิบัติจริง ๆ แต่อาจารย์ก็พยายามให้นักศึกษาเห็นภาพมากที่สุด และได้เรียนรู้เรื่องโรคต่าง ๆ ในหญิงตั้งครรภ์ ...”

นักศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่า การเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพยอดสาขามดงครรภ์ ต้องมีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ต้องรู้จักศึกษาค้นคว้าแหล่งข้อมูลที่น่ามาใช้ในการพยาบาลด้านการมดงครรภ์ ต้องมีความตั้งใจและใส่ใจในการฝึกการให้การพยาบาล เช่น การฝึกการเตรียมอุปกรณ์ในการเตรียมผู้คลอด ฝึกฝนการเตรียมตัวผู้คลอด การทำคลอดทารกและรก การดูแลทารกแรกเกิด และการให้การพยาบาล 2 ชั่วโมงหลังคลอด เป็นต้น นอกจากนี้ต้องมีวินัยในการติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย จากอาจารย์ผู้สอนในช่องทางต่าง ๆ

2. เนื้อหาที่ได้รับและความคาดหวังในการเรียนออนไลน์ นักศึกษาได้สะท้อนความคิดเห็นดังข้อความที่ระบุว่า

“.... ก่อนที่เรียนรู้รู้สึกว่าหากไม่ปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วยจะทำให้เราตื่นสถานการณ์บนบอร์ดหรือไม่ เราจะสามารถนึกภาพสถานการณ์ หรือการปฏิบัติงานของพยาบาลได้อย่างไร หากได้ขึ้นไปฝึกปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วย... แต่พอได้เข้าการเรียนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพยอด สาขามดงครรภ์ ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้นจาก Video แนะนำสถานที่ฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนการปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น การเตรียมอุปกรณ์ การให้การพยาบาลในลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ในห้องคลอด การเตรียมผู้คลอด การทำคลอดทารกและรก การตรวจรก การดูแลทารกหลังคลอด และการดูแลมารดาหลัง

คลอด ทำให้เข้าใจลักษณะการทำงานและมองเห็นภาพเพิ่มขึ้น....”

“...ระหว่างเรียน ออนไลน์ กับลงปฏิบัติได้ปฏิบัติกับคนไข้จริง ๆ มีความเหมือนและมีความแตกต่างกันคะ มีข้อดีและที่ต้องพัฒนาทั้งสองแบบ....”

“...รู้สึกว่าการไม่ได้ลงฝึกปฏิบัติกับคนไข้ทำให้ไม่ได้ฝึกทักษะมือคะ เมื่อถึงเวลาที่ต้องไปทำงานจริง อาจจะทำให้รู้สึกกลัวที่จะทำหัตถการต่าง ๆ การขึ้นฝึกปฏิบัติขณะเป็นนักศึกษาจะมีอาจารย์นิเทศคอยให้คำแนะนำ คอยบอก คอยสอนเทคนิคและวิธีการที่ถูกต้อง ในขณะที่ลงมือทำหัตถการต่าง ๆ ทำให้รู้สึกกลัวน้อยลงคะ และการขึ้นฝึกปฏิบัติจะเห็นภาพชัดเจนมากกว่าการเรียนออนไลน์....”

“...ระหว่างเรียนออนไลน์กับลงปฏิบัติกับคนไข้จริง ๆ หนูคิดว่าการเรียนออนไลน์ส่วนมากจะเป็นทฤษฎีจะได้ความรู้เป็นส่วนมาก แต่ถ้าหากเป็นคนไข้จริงคือสถานการณ์จริงบนบอร์ดเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงที่ต้องลงมือปฏิบัติและการปฏิบัติกับคนไข้บนบอร์ดจริง ๆ ....”

“...จากการเรียนออนไลน์ได้ความรู้เรื่องโรค และแนวทางการปฏิบัติที่ ต้องรู้ทันตามเคสกรณีศึกษาปรับเปลี่ยนตามกรณีศึกษา....”

“...การได้ลงไปฝึกปฏิบัติทำให้เราได้เห็นภาพเห็นของจริงมากกว่าและทำให้เราเข้าใจ การที่เราได้ลงมือทำ จะทำให้เราจำได้มากกว่าการเรียนออนไลน์ แต่อาจจะเหนื่อยกว่าการที่เราฝึกออนไลน์คะ ส่วนการฝึกออนไลน์ ถึงแม้จะไม่ได้ลงมือทำจริง ๆ แต่ก็ทำให้เราได้มีเวลาทบทวนความรู้มากกว่า....”

“...รู้สึกเสียดาย เพราะอยากได้ไปลองสัมผัสกับการฝึกเป็น In charge จริง ๆ คงจะตื่นเต้นกว่าตอนที่

เรียนออนไลน์มาก ๆ เพราะเหมือนเป็นการฝึกเพื่อที่จะออกไปทำงานจริง ๆ...”

นักศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่า การฝึกปฏิบัติจริงจะทำให้เกิดทักษะมือ และการแก้ปัญหาเฉพาะได้ดีกว่าการฝึกแบบออนไลน์ และการฝึกแบบออนไลน์ก็ทำให้นักศึกษาได้ทบทวนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องทฤษฎีได้มากยิ่งขึ้นแต่จะไม่ได้ทักษะมือ และประสบการณ์ในการดูแลผู้รับบริการ

3. การใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล นักศึกษาได้สะท้อนความคิดเห็นดังข้อความที่ระบุว่า

“...ได้เรียนรู้การใช้โปรแกรมต่าง ๆ และได้รู้จักฝึกใช้แอปพลิเคชันหลายอย่าง...”

“...ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น มีการนำโปรแกรมแอปพลิเคชันในการออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานนวัตกรรมการเรียนที่ได้รับมอบหมาย...”

“...ได้ฝึกทักษะด้านเทคโนโลยี...”

นักศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนแบบออนไลน์ทำให้มีความคล่องตัวในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น

4. ปัญหาและอุปสรรค หรือข้อจำกัดในการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพชดสาขาคหุคครรภ นักศึกษาได้สะท้อนความคิดเห็นดังข้อความที่ระบุว่า

4.1 การเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่มีประสิทธิภาพ

“...สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ดี ทำให้การเรียนสะดุด บางครั้งภาพค้าง เสียงหาย...”

“...สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร การเชื่อมต่อหลุดบ่อยทำให้เรียนไม่ต่อเนื่อง...”

4.2 สภาพสิ่งแวดล้อมและความพร้อมในอุปกรณ์

“...ในการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรพชดสาขาคหุคครรภออนไลน์ นักศึกษาอาศัยอยู่ที่หอพักนักศึกษา ของมหาวิทยาลัย ทำให้มีเสียงดังรบกวนจากเพื่อนร่วมห้อง...”

“...อาศัยอยู่ที่หอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยห้องเดียวกันทำให้เวลาเรียนออนไลน์ สัญญาณไม้ค้ที่เปิดมีเสียงดังแทรกรบกวนกัน...”

“...หอพักอยู่ติดถนนและแหล่งชุมชน มีเสียงรบกวน ดังรบกวน...”

ในเรื่องปัญหาและอุปสรรคการเรียนออนไลน์ นักศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมมีผลในการเรียนออนไลน์ และการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตต้องเสถียรเพื่อไม่ให้เกิดการติดขัดขณะที่เรียน

ผลการวิจัยพบว่า

- การเรียนด้วยตนเองและการได้รับความรู้ขณะเรียนออนไลน์มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองคิดเป็นร้อยละ 100
- เนื้อหาที่ได้รับและความคาดหวังในการเรียนออนไลน์คิดเป็นร้อยละ 95
- การใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลคิดเป็นร้อยละ 96
- ปัญหา และอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการเรียนการสอนคิดเป็นร้อยละ 87
- การเรียนออนไลน์ภาคปฏิบัตินั้นนักศึกษาจะได้รับความรู้ ได้ฝึกการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้น เห็นบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานคิดเป็นร้อยละ 95

นักศึกษาจะขาดประสบการณ์การปฏิบัติจริง ขาดความมั่นใจเมื่อให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วย และอาจมีอาการกลัวไม่กล้าทำหัตถการเพราะขาดทักษะในการฝึกปฏิบัติ

สรุปผลการจัดการเรียนภาคปฏิบัติออนไลน์

ผลลัพธ์การจัดการเรียนภาคปฏิบัติออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019: กรณีศึกษารายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรวดยอดสาขาผดุงครรภ์ เดิมการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลรวดยอดสาขาผดุงครรภ์นั้นจะฝึกปฏิบัติที่หอผู้ป่วยภายในโรงพยาบาล แต่จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้มีการปรับเปลี่ยนเป็นการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อเว้นระยะห่างทางสังคมตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาด การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปนั้น คณาจารย์ผู้สอนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวคิด รูปแบบการจัดการศึกษาแบบออนไลน์ (Online learning) มีการปรับตัว และเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ซึ่งสอดคล้องกับสัจจตรารมณ์ ทับครอง, ธัญลักษณ์ วดีก้อนทองถม, ธัญลักษณ์ ตติยไตรรงค์ และ พิไลพรรณ แก้วแก่นตา (2565) ได้กล่าวว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลทุกแห่งมีการปรับกระบวนการทัศน์ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายรูปแบบโดยเฉพาะในวิชาปฏิบัติที่ นักศึกษาจะต้องนำความรู้ทางทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติจนผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่พึงประสงค์ตามต้องการ มีการนำสมรรถนะผู้สอนออนไลน์ (Online Instructor Competencies) มาใช้ในการ

พัฒนาตนเองเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ และยึดตามกรอบระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้กับการนำไปใช้ปฏิบัติจริงในการดูแลสุขภาพของผู้รับบริการที่มีความซับซ้อน และยังคงเน้นการเรียนรู้มากกว่าการสอน เพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพพยาบาลต่อไปในอนาคตจากการจัดการฝึกปฏิบัติการพยาบาลรวดยอดสาขาผดุงครรภ์ออนไลน์พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีค่อนข้างมากสอดคล้องกับการศึกษาของ มาลี คำคง, อธิภา อมรปิยภากร, รพีภัทร ชำนาญเพาะ และ มุขรินทร์ ทองหอม (2564) พบว่านักศึกษาพยาบาลสนใจบทเรียนโดยคณะอาจารย์ผู้สอนสามารถกระตุ้นการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น เนื้อหา ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ ต่าง ๆ ทำให้บทเรียนน่าสนใจ นักศึกษาจึงจะเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้นสามารถทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลา การติดตามงานที่อาจารย์มอบหมายให้กับนักศึกษาในการเรียนการสอนออนไลน์นั้นง่าย สะดวกมากขึ้น ทั้งนี้ยังส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาได้ดี นักศึกษากล้าที่จะซักถามอาจารย์ สามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ทุกที่ ทุกเวลา (Intharaksa, P., 2019) นอกจากนี้ในการจัดการเรียนการสอนพบว่า นักศึกษายังขาดความเข้าใจทางทฤษฎีของแต่ละโรคพยาธิสภาพของการเกิดโรค จากการทดสอบความรู้ก่อนการฝึกเมื่อมีการเรียนการสอนโดยให้สถานการณ์สมมุติและมีการคิดวิเคราะห์ นำความรู้มาประยุกต์ใช้ การให้แผนการพยาบาลอย่างเป็นระบบ ทำให้นักศึกษาได้มีการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบมากขึ้น หากแต่ในการ

เรียนออนไลน์นั้น นักศึกษาจะได้แค่ความรู้ การคิดวิเคราะห์ แต่ยังขาดทักษะการปฏิบัติที่ต้องลงมือให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการ มาลี คำคง และคณะ (2564) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ระบบออนไลน์ในสถานการณ์โควิด-19 นั้น นักศึกษาได้ความรู้ทางทฤษฎีเพิ่มขึ้น เห็นภาพการปฏิบัติงานมากขึ้น แต่ยังไม่เข้าถึงความรู้สึกของการปฏิบัติจริง หากนักศึกษาต้องให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการ อาจจะมีอาการกลัว ไม่กล้าทำหัตถการทางการพยาบาล เพราะขาดทักษะในการฝึกฝนในสถานการณ์จริง ดังนั้นการจัดการฝึกปฏิบัติการพยาบาล รวบรวมสาขาคณะพยาบาลศาสตร์ออนไลน์มาใช้ควบคู่กับจัดการเรียนการสอนแบบ Active learning การขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องผู้ป่วยในโรงพยาบาลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประยุกต์พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในรูปแบบการสอบประเมินทักษะทางคลินิก (Objective Structured Clinical Examination: OSCE) ของวิชาปฏิบัติการพยาบาล รวบรวมสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ การคิดวิเคราะห์ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการให้แผนการพยาบาลเสมือนเป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2. รับฟังเสียงสะท้อนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนภาคปฏิบัติครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จรัสดาว เรโนลด์. (2564). *เอกสาร มคอ.4 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลรวบรวม รหัส 170-455 ปีการศึกษา 2564*. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข. ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓ (2563, 29 กุมภาพันธ์ 2563) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 137 ตอนพิเศษ 48 ง. หน้า 1
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ และ รัตนา พิงเสมา. (2564). พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาพยาบาลต่อการเรียนแบบออนไลน์ช่วงสถานการณ์โควิด-19. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 14(1); 33-47.
- มาลี คำคง, อธิภา อมรปิยภากร, รพีภัทร ชำนาญเพาะ และ มุขรินทร์ ทองหอม. (2564). การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ระบบออนไลน์ในสถานการณ์โควิด-19. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม*. 22(43); 114-126.
- วิทัศน์ ฝึกเจริญผล และคณะ. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส COVID-19. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*. 4(1); 44-61
- สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทยญี่ปุ่น. (2552). ศาสตร์ของการบริหารงาน (*Science of Management*) " PDCA Cycle / Deming Cycle" สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2564, จาก https://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_to_pic.php?pageid=23&bookID=1320
- สุจิตราภรณ์ ทับครอง, ธัญลักษณ์วดี ก้อนทองถม, ธัญลักษณ์ ตติยไตรรงค์ และ พิไลพรรณ แก้วแก่นตา. (2565). กระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการเรียนรู้ภาคปฏิบัติที่ส่งเสริมสมรรถนะปฏิบัติการทางการพยาบาลของนักศึกษาในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม*. 23(44); 77-90.

Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., Airasian, P. W., Cruikshank, K. A., Mayer, R. E., Pintrich, P. R., Raths, J., & Wittrock, M. C. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Pearson, Allyn & Bacon.

Bloom, B. S. (Ed.). Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain*. New York: David McKay Co Inc.

Intharaksa, P. (2019). Learning Management with Social Media. *Journal of Education, Naresuan University, 21(4): 357-365*. (in Thai).

Phonpakdee, R. (2020). Using social media in Teaching and Learning in COVID-19 Situation. *Journal of Industrial Education, 1(1): 1-5*. (in Thai).